

Täysistunto

Keskiviikko 15.11.2023 klo 14.00—17.23

5. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Ranskan, Belgian ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.–30.6.2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Elina Valtonen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään puolitoista tuntia. — Keskustelu alkaa. Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.22 **Ulkoministeri Elina Valtonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annetun selonteon pohjalta kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti koskien Suomen sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen osana Ranskan, Belgian ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin taisteluosastot ovat EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan nopean toiminnan työkalu. Taisteluosastoilla EU:n on mahdollista reagoida nopeasti eskaloituneisiin kriiseihin tai katastrofeihin EU:n oman alueen ulkopuolella. Taisteluosastoilla kehitetään myös jäsenvaltioiden sotilaallista yhteistyötä ja suorituskykyä. Tavoitteena on vahvistaa EU:n globaalia toimintakykyä ja EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

Jäsenmaat ovat asettaneet sotilasosastojaan valmiuteen EU:n taisteluosastoihin vuodesta 2007 alkaen. EU:n taisteluosastot ovat valmiudessa kuusi kuukautta kerrallaan. Taisteluosastojen asema EU:n kriisinhallinnan keinovalikoimassa ja sotilaallisten valmiuksien kehittämisessä on vakiintunut. EU:n taisteluosastoja ei kuitenkaan ole koskaan käytetty kriisinhallintatehtävissä. Suomi on tähän mennessä osallistunut EU:n taisteluosastoihin seitsemän kertaa keskimäärin noin neljän vuoden välein.

Suomi osallistuu Ranskan johtaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon alkaen 1. tammikuuta ja päättyen 30. kesäkuuta 2024. Suomen ja Ranskan lisäksi valmiusvuoroon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

osallistuu Belgia. Suomi osallistuu valmiusvuoroon Merivoimien raivaajaosastolla, jonka tehtävänä on miinojen raivaaminen taisteluosaston tukena. Suomen valmiusosaston kokonaisvahvuus on noin 30 sotilasta. Valmiusvuoron ajaksi taisteluosastoon osallistuva suomalainen sotilasosasto asetetaan korkeaan valmiuteen. Tällä varmistetaan, että Suomen osasto kykenee EU:n taisteluosastolta vaadittavan valmiuden mukaisesti tarvittaessa osallistumaan mahdollisiin kriisinhallintatehtäviin kymmenen päivän kuluessa, mikäli jäsenmaat tekisivät EU:ssa yksimielisen päätöksen taisteluosaston käytöstä. Päätös valmiudessa olevien suomalaisjoukkojen käyttämisestä mahdollisessa EU:n taisteluosastolla toteutettavassa operaatioissa on aina kansallinen ja tehtäisiin erikseen sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. Tällä hetkellä EU:ssa ei ole käynnissä keskustelua tai valmistelua Ranskan johtaman taisteluosaston käyttämisestä sen valmiusvuoron aikana.

EU:n taisteluosastoa voidaan käyttää suhteellisen rajoitettuun ja taisteluosaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään. Tehtävän enimmäiskesto on noin neljä kuukautta. Taisteluosaston tulee kyetä itsenäiseen toimintaan, ja siten sen lähtökohtana on noin 1 500 hengen vahvuinen maavoimien joukko. EU:n taisteluosastot voivat soveltua esimerkiksi jonkin keskeisen kohteen haltuunottoon tai vakauttamiseen tai kriisinhallinta- ja avustustoiminnan tukemiseen alueella, jossa tilanne on äkillisesti vaikeutunut.

Arvoisa puhemies! EU:n taisteluosastoja ei toistaiseksi ole käytetty kriisinhallintatehtävissä, koska jäsenvaltiot eivät ole saavuttaneet asiassa poliittista konsensusta. Haasteena ovat olleet etenkin taloudellisen taakanjaon kysymykset sekä kysymys valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuudesta juuri senhetkisiin kriisitehtäviin. Taisteluosastojen käytettävyyden parantamiseksi EU:ssa on keskusteltu erityisesti taisteluosastojen joustavuuden lisäämisestä ja muokattavuudesta. Valmiudessa oleviin taisteluosastoihin voitaisiin tarvittaessa esimerkiksi liittää uusia osia ja erikoiskykyjä halukkaista jäsenvaltioista.

Suomi on pitänyt tärkeänä, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Tämä edistäisi myös EU:n globaalia toimijuutta. Näkemyksemme mukaan Suomen Nato-jäsenyys ei poista tarvetta kehittää EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Suomi on tukenut taisteluosastojen käytettävyyden lisäämiseen tähtäviä uudistuksia.

EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ohjaavan strategisen kompassin tavoitteiden mukaisesti EU:n nopean toiminnan kykyä pyritään kehittämään vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteena on, että taisteluosastojen ja jäsenvaltioiden osoittamien muiden suorituskykyjen pohjalta voidaan muodostaa enintään 5 000 sotilaa EU:n nopean toiminnan kyky, joka sisältäisi tarvittaessa sekä maa-, ilma- että merivoimien suorituskykyjä ja niitä tukevia elementtejä, kuten kybersuorituskykyjä.

Kansalliset kustannukset Suomen osallistumisesta tulevaan EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon ovat yhteensä 7,5 miljoonaa euroa. Tämä pitää sisällään suomalaisen sotilasosaston perustamisen, kouluttamisen, valmiusajan sekä sotilasosaston purkutoimet. Kulut katetaan sotilaalliseen kriisinhallintaan osoitetuista määrärahoista.

Arvoisa puhemies! Suomen kokemukset osallistumisesta EU:n taisteluosastoihin ovat olleet myönteisiä. Taisteluosastojen merkitys Suomen kriisinhallintavalmiuksien ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisessä ja ylläpitämisessä on tärkeä. EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroissa ollut ja tätä varten koulutettua suomalaishenkilöstöä on hyödynnetty myös muissa kriisinhallintaoperaatioissa valmiusvuoron jälkeen. Osallistuminen EU:n taisteluosastoihin tukee Suomen tavoitetta kehittää valmiutta reagoida nopeasti kehittyviin ja vaikeasti ennustettaviin turvallisuusuuhkiin. Osallistuminen edesauttaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten liittolaisten ja kumppanimaidemme kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.30 **Timo Heinonen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rouva ulkoministeri! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kriisinhallinta on erottamaton osa maamme ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Yhä epävakaimmassa maailmassa Suomen ja koko Euroopan yhteinen tehtävä on luoda ennen muuta vakautta ja ennustettavuutta, edistää rauhaa, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta ympärillämme.

Teemme turvallisuusyhteistyötä niiden kanssa, jotka jakavat läntiset arvomme ja tavoitteemme. Näiden arvojen edistäminen sekä lähialueillamme että kauempana on myös mitä suurimmassa määrin kansallinen etumme. Turvallisuusympäristöömme puolustetaan riippumatta valtiollisista rajoistamme. Peräänkuulutamme mielellämme sitä, että EU on aktiivinen toimija maailmanpolitiikassa. Meidän tulee ottaa myös vastuuta siitä, että olemme valmiita toimimaan nopeasti, koordinoitusti ja tehokkaasti, kun tarve niin vaatii.

Arvoisa puhemies! Moni suomalainen on huolestunut siitä, mitä maailmassa juuri nyt tapahtuu, myös siitä, mitä itärajallamme nyt tapahtuu, siitä, olemmeko me turvassa, ovatko myös suomalaiset turvassa, ja siitä, miten me voimme omalta osaltamme vaikuttaa kriisien lientymiseen lähellä ja kauempana. Turvallisuus on tunne, joka kuuluu jokaiselle. Turvallisuus on ennen muuta fakta, mutta se on myös tunne.

Teimme ratkaisevan päätöksen liittyessämme puolustusliitto Naton jäseniksi. Se oli päätös, jolla haluttiin taata maamme itsenäisyys ja koskemattomuus tulevaisuudessakin: vastaus siihen uhkaan, jonka arvaamaton itänaapurimme Venäjä aiheutti hyökkäyksellään, sodalla, Ukrainaan. Työ ei kuitenkaan ole vielä valmis. Nato-jäsenyytemme ei ole vähentänyt tarvetta turvallisuuden edistämiseksi EU:n kautta. Turvallisuus ei ole yksilösuoritus. Se on ennen muuta yhteistyötä.

Suomi on tähän mennessä osallistunut EU:n taisteluosastoihin seitsemän kertaa, siis keskimäärin noin neljän vuoden välein. Kertaakaan näitä taisteluosastoja ei ole vielä käytetty kriisinhallintatehtävissä. EU:ssa ei ole löydetty yhteistä näkemystä taakanjaosta tai taisteluosastojen sopivuudesta akuutteihin kriiseihin.

Kokoomus pitää tärkeänä, että EU:n taisteluosaston kykyä kehitetään siten, että sillä voidaan vastata tarvittaessa aitoon tarpeeseen. Olemme peräänkuuluttaneet vaikuttavuutta ja tavoitteiden selkeää määrittelyä kriisinhallintaan osallistumisessa. Me tuemme selonteon näkemyksiä, joiden mukaan taisteluosaston käytettävyyttä tulee parantaa ja toimintaa joustavoittaa. Olemme nähneet liiankin hyvin, miten nopeasti tilanteet voivat muuttua turvallisuuspolitiikassa. Nopealle, joustavalle ja muokattavalle kriisinhallintakyvyille on tarvetta. Varautuminen on viisautta tässäkin.

Arvoisa puhemies! Ranskan johtamassa valmiusvuorossa on mukana myös Belgia. Suomi osallistuu valmiusvuoroon Merivoimien raivaajaosastolla, jonka tehtävänä on miinojen raivaaminen taisteluosaston tukena. Suomen valmiusosaston kokonaisvahvuus on noin 30 sotilasta. Osallistuminen EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon syventää puolustusyhteistyötä keskeisten liittolaistemme ja kumppanimaidemme kanssa. Harjoittelu yhdessä antaa maallemme mahdollisuuden kehittää ja ylläpitää niin kriisinhallinnan kuin Puolustusvoimien suorituskykyä. Kokemusta voidaan hyödyntää myös Naton valmiusjoukkoihin osallistuttaessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

Suomen osallistuminen aiheuttaa meille noin seitsemän ja puolen miljoonan euron kustannuksen. Tällä rahalla harjoitellaan koordinoimaan EU:n yhteistä kyvykkyyttä ja toimia. Niillä voidaan lopulta vähentää kärsimystä, liennyttää konflikteja tai estää niiden leviäminen ja pidetään samalla suomalaisten turvallisuusympäristö vakaampana. Kokoomuksen mielestä tuo raha on tällöin käytetty hyvin.

Arvoisa puhemies! Viime perjantaina vietimme Nobelin rauhanpalkinnon saajan, presidentti Martti Ahtisaaren hautajaisia. Maailma tunsi hänet väsymättömästi työstään rauhan eteen ja ratkaisujen löytämiseksi. Presidentti Ahtisaari totesi viisaasti Nobel-juhlapuheessaan: ”Jos työskentelemme yhdessä, voimme keksiä ratkaisuja. Meidän ei ole syytä hyväksyä vallanpitäjien verukkeita. Rauha on tahdon asia.” Naton pääsihteeri Jens Stoltenberg muisteli ystävänsä Ahtisaarta ja hänen perintöään viime viikolla näin: ”Tarvitsemme enemmän Martti Ahtisaari -henkeä rauhanomaisten ratkaisujen löytämiseksi. Tämä viesti on pidettävä kirkkaana myös hänen poismenonsa jälkeen.”

Arvoisa puhemies! Ottakaamme askel sitä kohti, että olisimme hieman enemmän presidentti Ahtisaaren kaltaisia. Kokoomus toivoo, että hänen työnsä rauhan eteen saa jatkoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

14.35 Vilhelm Junnila ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionin taisteluosastot ovat EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan, nopean toiminnan ja sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisen väline. Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja sen keinovalikoimaa kriisinhallinnassa.

Kehyksen taisteluosastojen toiminnalle muodostaa vuonna 2004 hyväksytty taisteluosastokonsepti. Eri maaryhmistä koostuvat taisteluosastot ovat olleet valmiudessa kuuden kuukauden jaksoissa vuodesta 2007 alkaen. Valmiudessa olevan taisteluosaston tulee pystyä aloittamaan kriisinhallintatehtävät kriisialueella kymmenen päivän kuluessa siitä, kun Euroopan unionin neuvostossa eli ministerineuvostossa tehdään päätös kriisinhallintaoperaation perustamisesta. Operaation enimmäiskesto on korkeintaan neljä kuukautta, jota voidaan jatkaa tiettyjen edellytysten täytyessä. EU:n taisteluosastoja voidaan käyttää joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota. Niiden käytön tulee perustua poliittiseen päätökseen, eikä niitä ole sellaisenaan käytettykään kriisinhallintaoperaatioissa tai niitä tukevassa toiminnassa. Unionilla on kuitenkin kokemusta sotilaallisesta kriisinhallinnasta esimerkiksi Bosniasta ja Kongosta. Taisteluosasto soveltuu esimerkiksi jonkin keskeisen kohteen turvaamiseen, rajatun alueen haltuunottoon tai vakauttamiseen ennen laajemman joukon saapumista. Taisteluosasto voisi väliaikaisesti tukea myös YK:n kriisinhallintaoperaation toimintaa ja humanitaarisia kuljetuksia alueella, jolla tilanne on äkillisesti vaikeutunut.

Taisteluosastojen luonne aiheuttaa kuitenkin haasteita soveltumiseen ennalta arvaamattomiin tilanteisiin. Kokoonpanosta päätetään hyvissä ajoin ennakkoon, ja neljän kuukauden aikaikkuna, johon taisteluosastojen tulisi varautua, ei mahdollisesti riitä tilanteen vakauttamiseen. On myös olennaista miettiä, onko EU ylipäänsä oikea viitekehys kriisinhallinnalle ja missä määrin erilaisilla järjestelmillä on päällekkäisyyttä esimerkiksi Naton kanssa. Lisäksi osallistujamaiden strategiset kulttuurit ja prioriteetit vaihtelevat. Nämä ovat tekijöitä, miksi nopean toiminnan kyvykkyyttä kehitetään.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastoihin seitsemän kertaa: vuosina 2007 ja 2011 Saksan ja Alankomaiden johdolla muodostettuihin taisteluosastoihin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

vuosina 2008, 2011 ja 2015 Ruotsin johtamiin pohjoismaisiin taisteluosastoihin, vuonna 2016 Yhdistyneen kuningaskunnan johtamaan taisteluosastoon sekä vuonna 2020 Saksan johtamaan taisteluosastoon. Ranskan vuonna 2024 johtama taisteluosasto muodostuu pääosin ranskalaisen prikaatin organisaatiosta, jota täydennetään belgialaisilla osilla ja suomalaisella Merivoimien raivaajaosastolla.

Päätös valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU:n operaatioissa on aina kansallinen. Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettu laki määrittää suuntaviivat osallistumiselle. Arvioitaessa Suomen osallistumista kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan huomioidaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen näkökulma ja toisaalta käytännön hyödyt puolustuskykymme kannalta. Maanpuolustuksen näkökulmasta EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on tukenut Puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Operatiivisesta valmiudesta huolimatta taisteluosastot eivät ole nähneet toimintaa harjoitusten ulkopuolella. Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisujen perusteella valmiutta kohtaan on osoitettu myös kritiikkiä ja taisteluosastojen suhdetta nopean toiminnan joukkoihin analysoitu. EU:n sotilasoperaatioita koskeva päätöksenteko on ollut hidasta. Puhkeavan kriisin tai konfliktin edessä yhtenäisen tilannekuvan muodostaminen ja yksimielisyyden löytäminen on EU:ssa osoittautunut hankalaksi. Taisteluosaston käytön merkittävä kynnyskysymys on operaatioihin liittyvät kustannukset ja kysymys taakanjaosta. Mahdollisen operaation kustannukset lankeavat pitkälti taisteluosastoon osallistuville maille. Osana strategisen kompassin toimeenpanoa EU:ssa on ollut käynnissä keskustelu kriisinhallinnan yhteisten kustannuksien laajentamisesta, jonka myötä myös nopean toiminnan kyvyllä toteutettavan kriisinhallintaoperaation kulut jakautuisivat nykyistä tasaisemmin kaikkien jäsenvaltioiden välillä.

Arvoisa puhemies! Kriisinhallinnan luonne on muuttunut 20 vuodessa, ja se voi olla osasy sille, miksi EU:n taisteluosastoa ei ole ikinä käytetty. Esimerkiksi Afganistanin Kabulissa toteutettavaan evakuointioperaatioon EU:n 1 500-päinen taisteluosasto ei olisi ollut riittävän suuri. Vuosien valmiuden jälkeen kynnys ensimmäiselle käyttökerralle siten kasvaa, vaikka tehtävät toimenpiteet [Puhemies koputtaa] niin johtajärjestelmien, yhteistoimintakyvyn kuin poliittisen päätöksenteon osaltakin pyrkivät tehokkaammin vastaamaan nykyajan [Puhemies koputtaa] asettamiin haasteisiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

14.41 **Mika Kari sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein viitekehys. Vaikka nykyään olemme osa sotilaallista liittokuntaa, EU on meille edelleen merkittävä turvallisuusyhteisö. Jo Schumanin julistuksesta lähtien idea Euroopan yhdistymisen taustalla on historiallisesti perustunut rauhanaatteelle, sille, ettei Euroopassa sodittaisi. Aihe, joka on tällä hetkellä ajankohtaisempi kuin vuosikymmeniin. Sota on tehnyt paluun niin Euroopan maaperälle kuin myös lähialueillemme. Tämä entisestään korostaa edellä mainittujen rakenteiden tarpeellisuutta.

Viimeaikaiset kriisit ovat osoittaneet, että valmius reagoida nopeasti kehittyviin kriiseihin on keskeistä. Suomen osallistuminen nopean toiminnan joukkojen toimintaan tukee tätä kautta Suomen puolustuskykyä myös nyt kun olemme Naton jäseniä.

EU:n taisteluosastot ovat osa unionin sotilaallista kriisinhallintaa, ja ne on tarkoitettu ennen kaikkea nopean toiminnan kriisinhallintatehtäviin. Taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty operaatioihin. Kuten selonteossakin todetaan, keskeisiä syitä tälle ovat olleet jä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

senvaltioiden poliittisen konsensuksen puuttuminen, taloudellisen taakanjaon kysymykset sekä kysymys valmiusvuorossa olleen taisteluosaston sopivuudesta juuri sen hetkiseen kriisiin liittyvien tehtävien hoitamiseen. Kukaan ei tietenkään toivo tilanteita, joissa osastoja tarvittaisiin, mutta siihen on myös syytä varautua, sillä sitä varten tämä rakenne on luotu. Tältä osin unionissa onkin syytä huolella arvioida tämän työkalun merkitystä etenkin tässä ajassa, jota elämme.

Taisteluosastojen puolesta puhuu se, että osastot voidaan ottaa nopeasti käyttöön, mikä mahdollistaa ripeän reagoinnin kriiseihin. Taisteluosastojen tarkoituksena onkin vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja keinovalikoimaa kriisinhallinnassa. Tämän lisäksi taisteluosastot edesauttavat jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä. Vuodesta 2007 lukien Euroopan unionilla on ollut samanaikaisesti valmiudessa kaksi taisteluosastoa, ja Suomi on alusta lähtien ollut toiminnassa mukana. Osallistumalla valmiusvuoroihin Suomi osoittaa tukensa unionin yhteiselle turvallisuus- ja puolustuspolitiikalle sekä yhteistyölle kriiseihin vastaamiseksi. Nyt alkava vuoro on järjestyksessään jo kahdeksas.

Selonteon mukaisesti Suomi on osallistumassa monikansalliseen taisteluosaston valmiusvuoroon yhdessä Ranskan ja Belgian kanssa ensi vuoden tammikuun alusta kesäkuun loppuun. Taisteluosasto toimii Ranskan johdolla. Suomi lähettää osastoon Merivoimien raivaajaosaston, jonka tehtävänä on miinojen ja räjähteiden raivaaminen.

Valmiusvuoroon osallistumisella tavoitellaan Puolustusvoimien kriisinhallintatehtävien edellyttämää sotilaallisen suorituskyvyn kehittämistä, ylläpitoa ja yhteensopivuutta sekä tuetaan etenkin reserviläisten osaamisen kehittämistä. Osallistumista hyödynnetään edelleen kansallisen puolustuksen kehittämiseen ja kotimaiseen viranomaisyhteistyöhön.

Vaikka taisteluosastoja ei ole käytetty, valmiusvuoroihin osallistuminen on ollut Suomelle hyvää harjoitusta ja tarjonnut meille arvokasta kokemusta myös Nato-jäsenyyden kannalta. Samalla se on palvellut oman puolustuskykymme kehittämistä sekä vahvistanut Puolustusvoimien yhteisoperaatiokykyä ja henkilöstön valmiutta toimia yhdessä muiden maiden viranomaisten kanssa. Lisäksi Suomi on johdonmukaisesti osoittanut panostavansa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä EU:n turvallisuus- ja puolustusulottuvuuden vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! EU:n merkitys ulko-, turvallisuus- ja puolustustoimijana on Ukrainan sodan aikana vahvistunut, ja unioni on osoittanut huomattavaa yhtenäisyyttä ja yksimielisyyttä ennen kaikkea taloudellisen voiman käyttäjänä ja sanktiopolitiikassa. Lisäksi EU on tukenut Ukrainaa aseellisesti niin sanotun Euroopan rauhanrahaston kautta. EU:lla onkin kokonaisuudessaan tärkeä rooli eurooppalaisen puolustusyhteistyön mahdollistajana ja laajan turvallisuuden toimijana. Myös Nato on EU:lle keskeinen turvallisuuspolitiikan kumppani.

Arvoisa puhemies! Tässä ajassa on ensiarvoisen tärkeää, että pidämme hyvää huolta kansallisesta puolustuskyvystämme kaikissa olosuhteissa. Me myös ennalta ehkäisemme sotilaallisen voiman käyttöä Suomea vastaan osoittamalla valmiutta vastata sotilaallisen voiman käyttöön tai sillä uhkaamiseen sekä kykyä torjua meihin kohdistuvat hyökkäykset. Osana puolustuskykymme vahvistamista meidän tulee olla aktiivisesti mukana kansainvälisessä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa yhteistyössä eri kokoonpanoilla eri valtioiden kanssa. Vaikka olemme sotilasliitossa, EU ja sen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen ovat meille edelleen keskeisiä turvallisuuspolitiikan peruspiireitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

Arvoisa puhemies! Siksi me sosiaalidemokraatit annamme täyden tukemme Suomen osallistumiselle EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

14.47 **Hanna Räsänen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu EU:n taisteluosastoihin nyt kahdeksatta kertaa. Suomen aiemmat kokemukset osallistumisesta ovat olleet myönteisiä. Osallistuminen palvelee Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä. Samalla osallistumme EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamiseen. Puolustuksen kyky vastata nopeasti kehittyviin turvallisuusuhkiin korostuu vaikeasti ennustettavassa turvallisuusympäristössä. Suomen kokemukset taisteluosastojen valmiusvuoroista parantavat nopean toiminnan reagoitua ja yhteistoimintakykyä liittolais- ja kumppanimaiden kanssa.

Suomi osallistuu ensi vuonna Ranskan johtamaan osastoon Merivoimien raivaajaosastolla. Edellisen kerran, vuonna 2020 olimme mukana Saksan johtamassa osastossa panssaritiedustelujoukkueella. Harjoittelu ja yhteistyö eri liittolaismaiden maa-, meri- ja ilmavoimien kanssa tuo arvokasta kokemusta reserviläisille ja myös kantahenkilökunnalle. Merivoimien raivaajaosasto on harjoitellut pinnan alla ja pinnan päällä tapahtuvaa räjähderräiväamista Rannikkoprikaatissa Upinniemessä. Muuttuneen turvallisuusympäristön myötä meriturvallisuuteen liittyvä harjoittelu on entistään tärkeämpi osa myös EU:n oman alueen turvallisuuden kannalta.

EU:n taisteluosastot saavuttivat täydellisen toimintakyvyn vuonna 2007, mutta niitä ei ole käytetty tähän mennessä vielä kertaakaan. Päätös osaston käytöstä edellyttää unionissa yksimielisyyttä. Kustannukset olisivat pääosin valmiusvuorossa olevan maan vastuulla.

EU:lla on oltava aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyä. Kyse on järjestelmän uskottavuudesta. Päätöksentekojärjestelmän on mahdollistettava se, että jäsenmaan joukko pystyy tarvittaessa lähtemään nopeasti suorittamaan tehtävää. Kustannusten on myös ja-kauduttava tasaisemmin.

Arvoisa puhemies! EU:n seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä nopean toiminnan rahoitus olisi perusteltua järjestää siten, että EU kokonaisuutena voisi vastata valtaosasta kustannuksista.

Suomen turvallisuuspoliittinen asema on muuttunut edellisen valmiusvuoroon osallistumisen jälkeen. Liittoutuneen Suomen on harkittava, kuinka sovitamme yhteen puolustusliitto Naton velvoitteet ja EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisen. Resurssit on käytettävä kustannustehokkaasti, jotta EU:n ja Naton toiminnot tukevat toisiaan. Valmiusvuorot ovat muuttumassa vuoden mittaisiksi vuodesta 2025 eteenpäin. Selonteon valiokuntakäsittelyssä onkin kiinnitettävä huomiota taisteluosastokonseptin kehittämiseen ja myös arvioitava Suomen osallistumisen jatkosuunnitelmia. Suomella on oltava riittävät resurssit osallistua myös Naton nopean toiminnan joukkoihin.

Oma uskottava puolustus on Nato-jäsenyydenkin oloissa tärkein turvallisuutemme tae. Puolustusvoimat, reserviläiset ja kantahenkilökunta tekevät arvokasta työtä, josta meidän kaikkien on syytä olla kiitollisia.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista Ranskan johtamaan EU:n taisteluosastoon ja sen asettamista korkeaan valmiuteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

14.51 **Hanna Holopainen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionin taisteluosastokonsepti on otettu käyttöön vuonna 2007. Kunkin taisteluosaston valmiusvuoro kestää puoli vuotta, ja sitä edeltää perusteellinen koulutus- ja valmistelujakso. Nyt on kahdeksas kerta, kun olemme päättämässä Suomen osallistumisesta tähän valmiuteen. Tällä kertaa Suomi on osallistumassa Ranskan johtamaan taisteluosastoon. Suomalaisen joukon kokonaisvahvuus on noin 30 sotilasta, ja se koostuu Merivoimien raivajaosastosta, jonka tehtävänä on valmistautua miinojen ja räjähteiden raivaamiseen taisteluosaston tukena. Tällä hetkellä on menossa joukkojen koulutusvaihe, joka kestää vuoden loppuun saakka, ja varsinainen valmiusvaihe alkaa 1.1.2024.

EU:n taisteluosastot ovat yksi välineistä, joita EU voi käyttää reagoidakseen nopeasti kriiseihin ja konflikteihin. Taisteluosastokonsepti on kehitetty välineeksi unionin alueen ulkopuolella tapahtuvaan kriisinhallintaan. Taisteluosastoa voitaisiin käyttää kestoltaan rajattuun ja osaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään joko erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota. Se soveltuisi esimerkiksi etujoukoksi jonkin keskeisen kohteen turvaamiseen, tai se voisi turvata humanitääristen avustuskuljetusten perille toimittamista.

Arvoisa puhemies! EU:n taisteluosastoja ei ole vielä toistaiseksi kertaakaan käytetty kriisinhallintaoperaatioissa. Vuonna 2020 käsiteltiin edellistä Suomen osallistumisvuoroa eduskunnassa ja siinä yhteydessä käytiin myös syvällistä keskustelua taisteluosastojen käytettävyysongelmista. Käsittelyssä tunnistettiin, että keskeisimmät syyt näille ovat olleet yhtenäisen poliittisen tahdon puute EU:ssa, taloudellisen taakanjaon kysymykset sekä kulloinkin valmiusvuorossa olevan taisteluosaston sopivuus ajankohtaisen kriisinhallintaoperaation hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2020 jälkeen turvallisuusympäristössä on tapahtunut suuria muutoksia, ja voisi arvioida, että tarve nopeaan reagointiin kykeneville kriisinhallintajoukoille on sotilaallisessa kriisinhallinnassa vain kasvanut, mutta tästä huolimatta osastojen käytettävyyteen liittyviin poliittisiin ja taloudellisiin ongelmiin ei ole vielä löydetty lopullista ratkaisua. Eduskunta on pitänyt erittäin tärkeänä, että Suomi aktiivisesti edistää ratkaisujen löytämistä. Suomi on ollut yksi aktiivisimmista taisteluosastoihin osallistuvista unionimaista, ja Suomen näkemyksillä on varmasti painoarvoa.

Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä pitää tärkeänä Euroopan yhteisen puolustusvalmiuden vahvistamista ja tukee nyt käsittelyssä olevaa taisteluosastovalmiuteen osallistumista. Turvallisuusympäristön jännitteisyys luo selkeän tarpeen Euroopan yhteiselle kriisinhallintakyvyille. Vihreä eduskuntaryhmä näkee perusteltuna, että Suomi jatkaa aktiivista työtä Euroopan nopean reagoitokyvyn kehittämisen edistämiseksi. Vuoden 2020 jälkeen on kehitystä tapahtunut ja keskustelut ovat edenneet, mutta tätä kehitystä on syytä vauhdittaa edelleenkin. Erityisesti on keskusteltu taisteluosastojen joustavuuden lisäämisestä ja muokattavuudesta siten, että valmiudessa oleviin taisteluosastoihin voitaisiin tarvittaessa liittää uusia osia ja erikoiskykyjä halukkaista jäsenvaltioista sekä edesauttaa tiettyjen toimintojen siirtämistä esimerkiksi edelliseltä valmiudessa olevalta taisteluosastolta seuraavalle.

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ohjaavan strategisen kompassin tavoitteiden mukaisesti EU:n nopean toiminnan kykyä ollaan kehittämässä vuoteen 2025 mennessä siten, että taisteluosastokonseptin ja jäsenvaltioiden osoittamien muiden suorituskykyjen pohjalta voitaisiin muodostaa enintään viidentuhannen sotilaa nopean toiminnan kyky. Vuonna 2025 EU:n taisteluosastojen valmiusvuorojen tarkoitus on myös muuttua vuoden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

mittaisiksi. Uusi nopean toiminnan kyky sisältäisi tarvittaessa maa-, ilma- ja merivoimien suorituskykyjä sekä niitä tukevia elementtejä, kuten kybersuorituskykyjä. Osana strategisen kompassin toimeenpanoa EU:ssa on käynnissä keskustelu myös kriisinhallinnan yhteisten kustannusten laajentamisesta, jonka myötä myös nopean toiminnan kyvyllä toteutettavan operaation kulut jakautuisivat nykyistä tasaisemmin kaikkien jäsenvaltioiden välillä.

Muutoksia on siis tulossa, mutta tällä valmiusvuorolla konsepti on kuitenkin vielä ennallaan. Tässä yhteydessä on varmasti hyvä käydä keskustelua myös tulevaisuudesta ja Suomen tavoitteista konseptin tulevaisuuden suhteen.

Selonteossa on mainittu, että Puolustusvoimat selvittää mahdollisten johtovaltioiden ja kumppanimaiden kanssa osallistumista EU:n taisteluosastoihin vuodesta 2025 eteenpäin. Suomen tulevaisuuden osallistumismahdollisuuksissa huomioidaan Suomen Nato-jäsenyyden vaikutukset ja esimerkiksi osallistuminen Naton nopean toiminnan joukkojen valmiusvuoroihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

14.56 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Konfliktien- ja kriisinhallinnan keskeisenä haasteena on luoda turvallinen toimintaympäristö kriisiin tai konfliktiin joutuneen yhteiskunnan demokraattiselle ja hallitulle kehitykselle. On vaikea ennustaa, missä ja minkälaisessa kriisissä kansainvälisen yhteisön ja Suomen panosta kulloinkin kipeimmin kaivataan. Keinovalikoiman tulee joka tapauksessa olla laaja ja kansainvälisen yhteistyön hyvin valmisteltua.

Suomi osallistuu kansainväliseen kriisinhallintaan pääosin oman maan turvallisuuden varmistamiseen tarkoitettuun joukoihin ja voimavaroihin. Viranomaisten välinen yhteistyö Suomessa on tiivistä, ja sitä on myös runsaasti harjoiteltu. Tästä kansallisesta erityispiirteestä koituu selkeää lisäarvoa Suomen osallistuessa kansainvälisiin operaatioihin entistä monimuotoisempien uhkien torjumiseksi.

Suomi osallistumassa vuonna 24 EU:n taisteluosastoihin asettamalla puoleksi vuodeksi korkeaan valmiuteen 30 sotilaan joukon, joka koostuu Merivoimien raivaajaosastosta. Osastoa johtaa Ranska, ja osastoa täydennetään belgialaisilla ja suomalaisilla osilla. Vuodesta 25 lähtien taisteluosastojen valmiusvuoroja olisi tarkoitus vihdoinkin kehittää vuoden pituisiksi, ja EU on muutenkin aikeissa edistää taisteluosastoja kasvattamalla niiden kokoa ja muuttamalla niitä nimensä mukaisesti ”nopean toiminnan” joukoiksi.

EU:n taisteluosastot on tarkoitettu EU:n oman alueen ulkopuoliseen kriisinhallintaan. Joukot ovat olleet valmiudessa vuodesta 2007, mutta niitä ei ole kertaakaan käytetty kriisinhallinnassa tai muissa tehtävissä. Yksi syy on ollut raha. Jos osasto lähtisi kriisinhallintaoperaatioon, kustannukset lankeaisivat valmiusvuorossa olevalle maalle. Tätäkin menettelyä on suunniteltu muutettavaksi niin, että kulut jaettaisiin tasaisemmin jäsenmaiden kesken.

Valtioneuvosto on selonteossaan kuvannut EU:n taisteluosastokonseptin sisältöä, taisteluosaston luonnetta ja mahdollisia tehtäviä, osallistumisen taloudellisia vaikutuksia sekä lyhyesti myös suomalaisjoukkojen kokoonpanoa. Selonteossa ei ole pyritty ennakoimaan, minkälaisia konflikteja ratkaisemaan taisteluosastoja voitaisiin lähettää, ja viime kädessä se, miten ja missä taisteluosastoa käytetään, on aina poliittinen päätös.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

Arvoisa puhemies! Taisteluosastot ovat kärsineet nykymuodossaan merkittävistä rakenneongelmista, kokoonpanot ovat olleet osin joustamattomia, ja rahoitus on jätetty lähes kokonaan kulloinkin vuorossa olevan jäsenvaltion vastuulle. Jos taisteluosastoa käytettäisiin, siihen kuuluvat jäsenvaltiot joutuisivat maksamaan operaation kustannukset lähes kokonaan itse. Tämän vuoksi etenkin suurilla osastoilla taisteluosastoihin osallistuvat maat eivät yleensä ole olleet halukkaita käyttämään niitä.

Tällä hetkellä EU maksaa operaatioiden osalta vain rajatusti kuluja, esimerkiksi joh-toesikunta- ja lääkintähuoltoon liittyviä kustannuksia. Myös osa strategisista kuljetuskus-tannuksista voidaan maksaa, mutta vain operaation käynnistämiseen liittyen. Eurooppa-neuvoston päätelmissä kesäkuussa 2017 todettiin, että EU:n päämiehet ovat yhtä mieltä siitä, että taisteluosastojen käyttö olisi pysyvästi rahoitettava niin sanotulla Athena-mekanismilla ja yhteisenä kustannuksena. Tämä linjaus ei ole kuitenkaan saanut vielä täyttä toi-meenpanoa, ja taisteluosastojen joustavaa kokoamista ja erikoiskykyjen fiksua käyttöä nostetaan myös esille tunnistetaan erilaisten kriisien ja konfliktien vaativan usein monipuolisen osaaajajoukon yhteistoimintaa.

Suomi on osallistunut EU:n taisteluosastojen toimintaan seitsemän kertaa, ja kokemukset osallistumisvuoroista ovat olleet myönteisiä. Merkitys Suomen kriisinhallintavalmiuk-sien ja Puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä on ollut tärkeä. Kansallista toimintamallia on valmiusvuoroihin osallistumisen osalta vuosien mittaan ke-hitetty kustannustehokkaaksi.

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvien kysymysten ollessa aktiivisesti keskustelussa, esim. PRY, on luontevaa osana kokonaistarkastelua käydä edelleen keskus-telua myös EU:n taisteluosastokonseptista. Suomi on ollut yksi kaikkein aktiivisimmin osastoihin osallistuvista unionimaista, joten tätä taustaa vasten Suomella on myöskin pe-rusteita esittää muille unionimaille niitä konkreettisia toimia, joiden avulla taisteluosasto-jen käytettävyyttä saadaan lisättyä eikä kriiseihin puuttuminen ja varsinkin ennalta eh-käisy jää vain juhlapuheiden asteelle.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että valmiusvuoron aikana eduskunta pidetään informoituna kaikista sellaisista kehityskuluista, jotka saattaisivat johtaa taisteluosaston käyttöön. Päätös taisteluosastojen käytöstä tehdään EU:ssa yksimielisesti, ja Suomen kan-ta muodostetaan aina yhteistyössä eduskunnan kanssa. Taisteluosasto-operaation toteu-tuessa on uhka-arvioon perustuen varmistettava, että suomalaisjoukoille taataan kaikissa olosuhteissa mahdollisimman korkeatasoinen omasuojakyky. Korona-aika muutti myös omasuojakykyyn liittyvän suojauksen arviointitarpeita, eikä niitäkään pidä unohtaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä haluaa muistuttaa, että kaikkein parhaiten hoidettu konflikti ja kriisi on aina kyetty ennalta ehkäisemään niin, ettei sitä tapahdu. Kansainvälinen yhteisömme on tällä hetkellä monin tavoin rikki. Sodat, ter-rorismi, kansanmurhat, kansainvälinen rikollisuus ja ihmiskauppa ovat todellisuutta, jon-ka keskellä elämme. [Puhemies koputtaa] Kaikki työ rauhan ja ihmisyyden nostamiseksi maailmanpolitiikan keskiöön tulee enemmän kuin tarpeeseen. [Puhemies koputtaa] Rau-hantyytä, tulevaisuuden uskon rakentajia ja ihmisyyden uuteen arvoon nostajia tämä maa-ilma tarvitsee, jotta nykyiset sodat saadaan loppumaan ja uudet ennalta ehkäistyiksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet, varsågod.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

15.02 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Talman! För oss i Svenska folkpartiet har arbetet för säkerhet och fred alltid varit viktigt. Vår säkerhet existerar inte i ett tomrum. Konflikter och krig både nära och fjärran rubbar även vår säkerhet och eskalerade konflikter kan ha oanade följder globalt. Ett starkt engagemang för fredsbevarande verksamhet har framför allt rent etiska och medmänskliga motiveringar. Världen kan inte enbart stilla följa med våld mot folkgrupper i militära konflikter eller allvarligt mänskligt lidande i humanitära kriser.

Stödet för FN:s fredsbevarande verksamhet liksom Natos krishantering har varit solitt. Finland har även deltagit i EU:s stridsgruppskoncept från början. Den parlamentariska krishanteringskommitténs rekommendationer för både den militära och den civila krishanteringsberedskapen är fortfarande en god grund för framtida engagemang. Finland bör bland annat stärka helhetsperspektivet inom krishantering både nationellt och internationellt.

Puhemies! RKP haluaa antaa vahvan tukensa EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen ulottuvuuden vahvistamiselle ja siten myös tässä Suomen aktiiviselle osallistumiselle EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaan. Me yhdymme selonteon näkemykseen siitä, että on tärkeää, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyään. Päätösprosessien uudistaminen ja yhteisen rahoituksen lisääminen on tarpeen tämän vastuun realisoitumiseksi. Ollisi ollut toivottavaa, että EU:n nopean toiminnan joukot olisivat kyenneet toimimaan esimerkiksi Afganistanin evakuointiprosessissa.

Kustannuskohdennukset ovat syy, minkä takia taisteluosastoja ei ole käytetty. Mahdolliset toimintakustannukset tulevatkin pääosin valmiusvuorossa olevien maiden maksettaviksi. Rahoitusmekanismin uudistaminen siten, että EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan aiheuttama taloudellinen taakka jakaantuisi tasaisemmin kaikkien jäsenmaiden kesken, parantaisi taisteluosastojen käytettävyyttä. Tämä lisäisi solidaarisuutta ja mahdollistaisi EU:n tehokkaamman toiminnan kriisitilanteissa.

Det internationella samarbetet utvecklar även våra egna färdigheter men det stärker också vårt lands internationella roll för att åstadkomma mer effektiva och målinriktade krishanteringsinsatser. För närvarande pågår inga förberedelser inom EU kring utplacering av den Frankrike-ledda stridsgruppen under beredskapsperioden. Samtidigt har dock Rysslands brutala angreppskrig på Ukraina visat att vi behöver vara beredda på att militära konflikter och mänskliga kriser kan uppstå även i Europas nära omgivning.

Vi stöder Finlands deltagande i EU:s stridsgrupp för beredskapsperioden 1.1—30.6.2024. — Tack, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.06 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen ensi keväänä 2024 osana EU:n taisteluosastojen korkean valmiuden valmiusvuoroa on strategisesti erittäin tärkeä asia. Ensinnäkin tuoreena Nato-maana meillä on nyt uutta näkökulmaa sotilaalliseen yhteistyöhön. Olemme tuoreimman tiedon äärelä myös seuraavan puolen vuoden ajan, ja tällä tietotaidolla Suomen puolustusvoimat voi kehittää entisestään toimintaansa. Se avaa uusia yhteistyön mahdollisuuksia sekä syventää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

jo olemassa olevia yhteistyöverkostoja. EU:n taisteluosastot toimivat sotilaallisen kriisinhallinnan nopean toiminnan työkaluna, mikä on nykyisessä kansainvälisessä turvallisuustilanteessa erittäin huomionarvoista.

Olemme kaikki viimeisen kuukauden aikana havahtuneet yllättäen alkaneeseen Hamasin hyökkäyssotaan Israelia vastaan sekä Nepalin maanjäristyksen kaltaisiin yllättäviin luonnonkatastrofeihin. Myös muita EU:n alueen ulkopuolella tapahtuvia kriisejä voi sytyä ennakoimattomasti, ja tähän varautumiseen me EU-maana tarvitsemme näitä nopean toimintakyvyn omaavia taisteluosastoja, joilla turvataan myös EU:n turvallisuus- ja puolustuspoliittinen toimintakyky.

Suomi on osallistunut useasti vastaavanlaiseen yhteistyöhön, viimeksi syksyllä 2020 yhdessä monien EU-maiden kanssa. On lisäetuna, että pääsemme nyt hiomaan kriisivalmiusyhteistyötä uusien maiden kanssa — nyt yhdessä Ranskan ja Belgian puolustusvoimien kanssa. Suomalaista turvallisuusosaamista on myös hyvä päästä päivittämään vuoden 2020 koronapandemian jälkeiselle tasolle.

Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa haluan muistuttaa, että Ukraina on jo 630 päivän ajan taistellut itsenäisyytensä, alueellisen koskemattomuutensa ja kansalaistensa vapauksien puolesta. Me tuemme jatkossakin tämän maan selviytymistä Venäjän aloittamasta hyökkäyssodasta. Ukrainan ja Venäjän välinen sota tuo jatkuvasti uutta oppia Venäjän toimintatavoista. Kun Suomi on nyt 2024 valmiina toimimaan kärkejoukoissa yhdessä Ranskan ja Belgian kanssa, on erinomainen mahdollisuus tuoda Ukrainan sodasta opitut asiat osaksi taisteluosastojen harjoittelua ja toimintaa. Tämä muistuttaa meitä kahdesta asiasta: siitä, että Suomen panostukset turvallisuuteen ovat kultaakin arvokkaammat, koska niillä turvataan sekä oma olemassaolomme että jälkipolviemme elämänpiiri.

Sotilaallisia panostuksia tarvitaan edelleen todella paljon. Ilman tukea Ukrainan tilanne olisi paljon pahempi, eikä sitä kenties enää olisi. Tiedämme Venäjän pystyvän pitkäaikaiseen ja massiiviseen sotaan, jossa venäläisten sotilaiden henki on täysin yhdentekevä. Siksi Suomen pitää olla raudanluja ja varmistaa, että iskukykyämme riittää tarvittaessa pitkälle tulevaisuuteen, ei vain yksin vaan myös yhdessä sekä EU- että Nato-maiden kanssa. Siksi myös EU:n sotilaallista valmiuskykyä kriisitilanteissa on kehitettävä.

Kristillisdemokraatit näkevät myös tarpeelliseksi siirtää EU:n kriisinhallinnan painopistettä siviilikriisinhallintaan ja koulutukseen, sillä tämän tarve nyky maailmassa on kasvava. Siviilikriisinhallinnassa meillä on jo Suomessa erinomaista osaamista, mutta näemme kristillisdemokraateissa siviilien suojelun ja kriisinhallintaosaamisen tärkeänä investointina tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! On positiivista, että osallistumalla EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroon Suomen ja EU:n päätöksentekokykyä hiotaan ja parannetaan. Ukrainan kriisi ja Suomen ja Ruotsin Nato-prosessit osoittavat, ettei nykyisessä maailmanajassa minkään geopolitiittisen tilanteen ratkaiseminen ole helppoa, nopeaa tai itsestään selvää.

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumista EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.11 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi on taas omalla vuorollaan osallistumassa EU:n nopean toiminnan joukkojen toimintaan. Ensi vuonna aloittavaa osastoa johtaa Ranska, ja mukana ovat Belgia ja Suomi. Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

mi on ollut myös aikaisemmin mukana. EU ei ole kertaakaan käyttänyt nopean toiminnan joukkoja kriisinhallinnassa ja tuskin tulee sitä ensi vuonnakaan tekemään, ja hyvä niin. Suomen osallistuminen EU:n taistelujoukkoihin ja sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin antaa pohjan paljon isommalle ja tärkeämmälle kysymykselle: mikä on Suomen rooli Naton nopean toiminnan joukoissa, ja miten se kaikki käytännössä hoidetaan? EU:n taisteluosastoon osallistuu 30 sotilasta, ja kriisinhallintatehtävissä on yhteensä 430 suomalaista sotilasta. Heistä 3/4 on reserviläisiä. Mutta kun on kyse Naton nopean toiminnan joukkojen kokoamisesta, sotilaita tarvitaan jopa kymmenkertainen määrä ja paljon enemmänkin. Miten se kaikki hoidetaan, ja minkälaisia lakimuutoksia ja reserviläisten kanssa tehtäviä sopimuksia tämä kaikki vaatii? Tästä on puhuttu aivan liian vähän, ja on hyvä muistaa, että Nato on sotilasliitto: kun käsky käy, silloin mennään.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Naton jäsenyyden osalta on puhuttu liian paljon pelkästä hyödystä Suomelle. Jäsenyys velvoittaa moniin uusiin vastuisiin, jotka tulevat vaatimaan sekä rahaa että lainsäädäntöä. Tästä puolesta on käyty aivan liian vähän keskustelua. Viimeistään nyt on suomalaisten ymmärrettävä, että Nato ei ole mikään noutopöytä, josta käydään noukkimassa lautaselle vain mieluisat herkut. On oikeuksia, mutta on myös velvollisuuksia. Naton taistelujoukoista tehtiin päätös Madridissa vuonna 2022, ja se päätös koskee myös tuoretta Nato-jäsentä Suomea. Valmistelua on tehty hyvin salaisesti, vaikka Suomen osuuden ensimmäisen aallon taistelujoukosta on arvioitu olevan 4 000 sotilasta. Naton tavoite on koota 100 000 sotilaan taistelujoukko kymmenessä päivässä, eli silloin ei ole aikaa alkaa kyselemään mahdollisia vapaaehtoisia. Silloin ollaan täydessä valmiudessa, ja silloin mennään. Kysymys kuuluu: löytyykö Suomessa reserviläisiin perustuvasta armeijasta tällaista valmiutta, ja miten se aiotaan järjestää? Varusmiehiä tämä ilmeisesti ei tule koskemaan. Paljonko valmiusjoukoille maksetaan? Missä heidät koulutetaan? Miten korvaukset hoituvat, jos suomalainen sotilas kaatuu ulkomailla? Puolustusvoimat varmasti on valmistele massa tätä, mutta kyllä tästä pitää käydä julkista keskustelua. Tämä on erittäin iso muutos.

EU:n nopean toiminnan joukot ovat hyvä perusta sille, miten Naton nopean toiminnan joukot rakennetaan. Kannatamme EU:n nopean toiminnan joukkoja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä. [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa] — Tässä on nyt siinä määrin lyhyt puhujalista, että ei oteta debattia.

15.14 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä ja kiitos hyvistä ryhmäpuheenvuoroista. Edustaja Heinonen totesi omassa puheessaan, että turvallisuus ei ole yksilösuoritus, se on yhteistyötä, ja sama henki tuli myös muissa ryhmäpuheissa esille. Esille tuli myös se, että Suomi toimii aktiivisesti Natossa, toimimme aktiivisesti EU:ssa ja tietysti meillä on myös kahdenvälistä puolustuspoliittista yhteistyötä. Niin pitää ollakin, ja sitä kannattaa myös kehittää.

Viime aikana epävarmuus, epävakaus, on lisääntynyt lähialueilla mutta myös koko maailmassa, ja tämän sotilaallisen korkean valmiuden konsepti, jos näin sanotaan, on tärkeä. Tehtävänä on edistää rauhaa, demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta, jos niitä ollaan uhkaamassa.

Monessa puheenvuorossa nousi esiin nopeus, ripeys ja hyvä valmius. Näitä piirteitä ei voi olla olemassa, ellei sopimuksia ole tehty etukäteen, ellei tällaista korkean valmiuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

sotilasosastoa ole jo etukäteen asetettu, jos koulutusta ei ole huolellisesti tehty ja jatkuvaa koulutusta pidetty yllä.

Toisaalta myös tässä keskustelussa samoin kuin tässä selonteossa nousi näitä ongelmia. Yksi ongelma on tietysti se, että vaikka tällä on jo kohtuullisen pitkä historia, niin kertaa-kaan osastoja ei ole käytetty, vaikka ilmeistä tarvetta on joitakin kertoja ollut ja syitäkin tässä luettiin ja selonteossa luetellaan. Eli tämä taloudellinen taakanjako nousi selvästi esiin ja siihen liittyvät ongelmat — kuka maksaa, jos joukkoja käytetään — ja toinen ongelma liittyy sitten tähän päätöksentekoon. Melko suuri konsensus varmasti on, mutta kun tarvitaan täyttä konsensusta, niin sitä ei EU:ssa aina ole.

Tähän liittyen kysynkin ministerin näkemystä siitä, onko EU-tasolla mahdollisuutta saada näihin ongelmiin vastausta, siis tähän taloudelliseen taakanjakoon, miten se ratkaistaan, konsensuksen osalta näkemystä, mihin suuntaan tässä mahdollisesti ollaan menossa, miten EU:n laajentuminen vaikuttaa tilanteeseen, jos laajentuminen etenee, ja ehkä sitten vähän tämmöisenä filosofisempana kysymyksenä: miten näette demokratian tilan ylipäätään — kun sitä tässä nyt ollaan puolustamassa, miten näette demokratian tilan ylipäätään? Maailman ihmisistä kuitenkin vähemmistö on maissa, joissa demokratia on ikään kuin se vallitseva tilanne, ja olemme kulkemassa osittain huonompaan suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.17 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Juuri tässä ajassa, kun maailmalla palaa ja sodan kauhut ovat jälleen rantautuneet myös Eurooppaan, on hyvin ajankohtaista keskustella Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan syventämisestä entisestään. Osana tätä tärkeää keskustelua on syytä tarkastella myös EU:n taisteluosastojen käytettävyyttä ja niiden toimivuutta erilaisissa skenaarioissa ja tilanteissa. Nyt käsillä olevan selonteon mukaan on nostettu esiin muun muassa mahdollisuus lisätä taisteluosastojen joustavuutta ja muokattavuutta osastojen käytettävyyden parantamiseksi silloin, kun tilanne maailmalla, lähialueilla sitä vaatii. Kysyisinkin arvoisalta ulkoministeriltä: Miten te näette nämä avaukset ja tavat, joilla voitaisiin parantaa EU:n taisteluosastojen käytettävyyttä tulevaisuudessa? Miten te suhtaudutte ja miten hallitus suhtautuu näihin avauksiin, jotta silloin, kun tilanne sitä vaatii, pystyisimme yhdessä Euroopan unionissa myös todella hyödyntämään näitä taisteluosastoja vaikuttavasti ja saamaan niiden kautta parhaan mahdollisen lopputuloksen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.19 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä on tärkeä esitys, joka meille tuodaan. Kyllähän me olemme nähneet, että tämä on tietysti Puolustusvoimien suorituskykyä kehittänyt, ja ehkä tällä on myöskin laajempi poliittinen merkitys siinä, että EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa vahvistetaan. Nyt tietysti Nato-jäsenenä Suomenkin poliittinen aseointi tässä keskustelussa ehkä hiukan muuttuu. Muutaman vaalikauden olemme korostaneet voimakkaastikin EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja siellä tehtäviä aloitteita, nyt ehkä meidän omakin puheenpartemme on muuttunut siihen, että tätä vahvistamista tehdään entistä enemmän yhteistyössä Naton kanssa. Mutta näen silti, että EU:nkin pitää jatkaa tämän sektorin vahvistamista, mikä liittyy puolustukseen ja turvallisuuteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

Ulkoasiainvaliokuntahan on aikaisemmin pitänyt tärkeänä, että eduskuntaa pidetään informoituna aina ennen tämän valmiusvuoron alkamista, mutta pidetään informoituna myöskin niistä mahdollisista kehityskuluista, jotka saattaisivat johtaa näiden taisteluosastojen käyttöön. Toivon todella, että tätä myös painotettaisiin tässä jatkokeskustelussa.

Haluaisin vielä loppuun kysyä ministeriltä tästä, kun Suomi on ollut mukana Saksan aloitteesta EU:n kriisinhallinnan ja taisteluosastojen vahvistamisessa — tämä Saksalta tullut aloite: millä tavalla tämä keskustelu aloitteesta on edistynyt, ja millaisia suunnitelmia on tämän päätöksenteon nopeuttamiseksi ja kustannusten jakamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

15.21 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa puhemies! Euroopan unionin taisteluosastot ovat unionin sotilaallisen kriisinhallinnan nopean toiminnan työkalu sekä jäsenvaltioiden sotilaallisen suorituskyvyn mutta ennen kaikkea yhteistyön kehittämisen väline. Itse näen taisteluosastot eräänlaisena jäänteenä 2000-luvun alun politiikasta. Taisteluosastojen tarkoituksena on vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa, ja ne on kehitetty EU-alueen ulkopuoliseen kriisinhallintaan ja sen välineeksi. Taisteluosastojen asema EU:n kriisinhallinnan keinovalikoimassa sekä EU:n jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä on vakiintunut, mutta EU:n taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintatehtävissä tai niitä tukevissa toiminnoissa.

Arvoisa puhemies! Euroopan lähialueiden vakaus on tärkeää Suomelle ja suomalaisille. On perusteltua harjoitella koordinoitua toimintaa liittolaistemme ja kumppaneidemme kanssa aina, kun siihen tarjoutuu tarkoituksenmukainen tilaisuus. EU:n taisteluosastoihin osallistuminen osoittaa Suomen johdonmukaista panosta kansainväliseen kriisinhallintaan sekä eurooppalaisen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön syventämiseen mutta ennen kaikkea solidaarisuutta. Taisteluosastojen merkitys tunnustetaan Suomen kriisinhallintavalmiuksien ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisessä ja ylläpitämisessä, ja saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää myös esimerkiksi Naton valmiusjoukkoihin osallistumisessa, ja Suomen painopisteen tulisikin jatkossa olla nimenomaan Naton valmiusjoukoissa.

On valitettavaa, että taisteluosastoja ei ole toistaiseksi käytetty kertaakaan. EU:lle tyyppillisen poliittisen yksituumaisuuden puute, taloudellisten kustannusten jakautuminen sekä valmiusvuorossa olleen taisteluosaston sopivuus kulloiseenkin kriisiin liittyvien tehtävien hoitamiseen ovat toimineet keskeisimpinä esteinä. Tämä osaltaan nakertaa EU:n taisteluosastojen uskottavuutta. Taisteluosastojen käytettävyyden parantamiseksi EU:ssa on keskusteltu erityisesti taisteluosastojen joustavuuden lisäämisestä ja muokattavuudesta siten, että valmiudessa oleviin taisteluosastoihin voitaisiin tarvittaessa liittää uusia osia ja erikoiskykyjä halukkaista jäsenvaltioista sekä edesauttaa tiettyjen toimintojen siirtämistä esimerkiksi edelliseltä valmiudessa olevalta taisteluosastolta seuraavalle.

Koska näyttää siltä, että EU:n taisteluosastot säilytetään jatkossakin, on tärkeää, että kykyä kehitetään siten, että niillä voidaan vastata tarvittaessa aitoon tarpeeseen. Toimiessani Kosovossa KFOR-kriisinhallintaoperaatioissa harjoitus- ja koulutusoperaatiot taisteluosastojen sisällä ja eri taisteluosastojen kesken olivat jatkuvia. Tällaisten vahvennus- ja yhteistoimintaharjoitusten tulisi olla myös korkean valmiuden osastojen rutiinia koko valmiudessa olon ajan, varsinkin, kun ne muodostetaan pääosin reserviläisistä. Näin reserviläisten osaamisen lisäksi motivaatio ja mielekkäisyys säilyisivät.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

EU pyrkii kehittämään nopean toiminnan kykyään siten, että taisteluosastokonseptin ja jäsenvaltioiden osoittamien muiden suorituskykyjen pohjalta voidaan muodostaa enintään 5 000 sotilaan nopean toiminnan kyky. Olennaista olisi, että uusi nopean toiminnan kyky sisältäisi kaikkien puolustushaarojen suorituskykyjä sekä niitä tukevia elementtejä, kuten jo muutaman kerran mainittuja kybersuorituskykyjä.

Arvoisa puhemies! Sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen aiheutuu noin 7,5 miljoonan euron kustannukset, ja suuntaa antava kustannusarvio Suomen osallistumisesta neljän kuukauden mittaiseen operaatioon noin 30 hengen valmiuosastolla olisi yhteensä kolmisen miljoonaa euroa. Kustannuksista huolimatta olisi erittäin perusteltua, että sotilasosasto osallistuisi koulutusvaiheen lisäksi valmiusvuoronsa aikana osana muuta taisteluosastoa vähintään 1—2 harjoitus- tai koulutusoperaatioon jossain Euroopan kolkassa. Harjoitukseen voitaisiin kytkeä myös Euroopan neuvoston päätöksenteon elementti. Tällainen päätös ei luonnollisesti ole pelkästään Suomen tehtävissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

15.26 Janne Jukkola kok: Arvoisa puhemies! Suomen 1 300 kilometriä pitkä raja Venäjän kanssa on todellisuutta, mikä on aina syytä pitää mielessä, kun teemme päätöksiä koskien Suomen turvallisuutta. Suomen geopoliittinen asema lähivuosien aikana on muuttunut, ja lähivuosien uhkakuvat ovat herättäneet keskustelua oman turvallisuutemme ympärillä.

Tänään tässä salissa keskustellaan EU:n taisteluosastoon osallistumisesta, mikä on erittäin tärkeää. Meidän tulee jatkaa laaja-alaista keskustelua kansainvälisestä puolustusosastamisestamme sekä niistä toimista, jotka edistävät kansallista sekä kansainvälistä valmiustasoamme. Nämä toimet pitävät yllä osaamista, ja saamme hyvää harjoitusta pahan päivän varalle. EU:n taisteluosastot muodostavat oman nopean toiminnan sotilaallisen yksikön, jonka tarkoituksena on vahvistaa jäsenvaltioiden sotilaallista kykyä ja yhteistyötä sekä tukea EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Ne on suunniteltu toimimaan kriisinhallintatehtävissä EU:n ulkopuolella mahdollistaen ripeän reagoinnin kriiseihin. Huolimatta siitä, että EU:n taisteluosastoja ei olla vielä käytetty, ne ovat olleet valmiudessa vuodesta 2007 lähtien, ja kaksi taisteluosastoa on aina valmiina toimintaan. Näiden osastojen rooli korostuu laajemmassa kriisinhallinnassa ja jäsenvaltioiden sotilaallisten kykyjen kehittämisessä. Tämänkaltaiset valmiustilat ovat näinä päivinä tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla kävin merkittävän keskustelun tästä aiheesta nuoren miehen kanssa, joka suorittaa parhaillaan varusmiespalvelua Suomen kansainvälisissä valmiusjoukoissa. Keskustelimme EU:n taisteluosastosta ja sen merkityksestä Suomelle. Olimme samaa mieltä siitä, että taisteluosastoon osallistuminen tarjoaa meille mahdollisuuden vahvistaa puolustuspoliittista asemaamme ja kehittää toimintaamme kansainvälisesti. Myös taisteluosastoon osallistumisesta saatuja oppeja voidaan hyödyntää koulutuksessa, mikä antaa osallistumiseen erinomaiset valmiudet. Taisteluosasto on lisännyt valmiutta oppia asioita koulutuksissa, mutta kuitenkin se kenttäkokemus tulee Naton ja YK:n operaatioista. Viesti meille päättäjille Niinisalon varusmiehiltä on, että meidän olisi hyvä edistää koulutusta myös kenttätöskentelyssä turvallisuuspolitiikan mittasuhteet huomioon ottaen.

Kiitän hallitusta jatkuvista panostuksista puolustuspolitiikkaan ja samalla kannustan meitä kaikkia tukemaan varusmiehiämme sekä puolustuksen selkärankaa, reserviläisiä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

jotka tuovat merkittävää osaamista puolustukseen ja sen muihin sidosryhmiin ja toimieliiniin. Tuen Suomen osallistumista EU:n taisteluosastoon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

15.29 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tietyllä tavalla on hullua, että me pahoittelemme täällä, että taisteluosastoja ei ole käytetty, mutta kyse on tietysti siitä, että tilanteita ja tarpeita olisi ollut mutta ei päätöksentekokykyä tai yhteistä tahtoa.

Täällä on keskustelussa noussut esille esimerkiksi Afganistanin evakuointioperaatio, missä olisi ollut mahdollista tämäntyyppisiä joukkoja käyttää. Toki aina tietysti miettii sitä, onko kyseinen joukko aina toimivin sitten siinä tilanteessa, mikä niin sanotusti päälle tulee.

Kokoomus on peräänkuuluttanut taisteluosastojen kehittämistä siten, että niillä todellakin voitaisiin vastata aitoon tarpeeseen. Työ tulee meidän mielestämme kytkeä siis osaksi kokonaisvaltaisempaa näkemystä Euroopan turvallisuudesta ja Euroopan roolista turvallisuuden ja vakauden luoja. EU:n päätöksentekoa ja toimintakykyä on meidän mielestämme tarpeen kehittää siis jatkuvasti ja myös tässä asiassa, vaikka Suomen ei ole mahdollista tietenkään rakentaa omaa valmiuttaan vain EU:n eikä myöskään Naton varaan. On kuitenkin vain ja ainoastaan etu, jos EU on yhtenäinen ja pystyy koordinoimaan myös turvallisuuspolitiikan saralla tehokkaasti.

Jäin itse miettimään, että kun nämä joukot, taisteluosastot, on rajattu toimii EU:n ulkopuolella, toki moni voisi tällä hetkellä miettiä, miksi niitä ei voitaisi käyttää esimerkiksi EU:n ulkorajoilla. Jos rajaturvallisuus vaatisi yhteisiä ponnistuksia, niin voisi ajatella, olisiko siinä yksi paikka käyttää näitä hyväksi.

Jos ulkoministeri Valtonen vielä loppuun käyttää puheenvuoron, niin kysyisin: minkälaista keskustelua EU:n ulkoministeripöydässä on käyty näiden joukkojen päätöksenteon sujuvoittamisesta ja ennen muuta käytön monipuolistamisesta tai siitä, että ennen muuta niitä voitaisiin tarpeen tullen sujuvammin käyttää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

15.32 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Haluan omassa puheenvuorossani kiinnittää huomiota yhteen asiaan, josta myös edustaja Ovaska tuossa aikaisemmin sanoi. Se on tämä selontekomenettelyn tärkeys. Olen nyt 13:tta vuotta eduskunnassa ja useamman kerran ollut tässä samassa tilanteessa muodostamassa yhtenä kansanedustajana Suomen parlamentissa Suomen kantaa siihen, että lähetämme tyttömme ja poikiamme kansainvälisiin tehtäviin, joissa kriisipesäkkeissä, kiihtyvissä kriiseissä, jopa sodan kaltaisessa tilanteessa meidän omien ihmistemme henki, terveys ja turvallisuus ovat äärimmäisen isossa vaarassa. Näin ollen, vaikka selontekomenettely tällä kertaa ei kerää koko salia täyteen kansanedustajia, haluan puolustaa tätä selontekomenettelyn tärkeyttä. Vaikka näitä selontekoja tehdään kiireellisillä aikatauluilla — nyt vähän pidemmällä varoitusajalla kuin aikaisemmin — niin silti tämän järjestelmän hienoutta haluan tässä yhteydessä korostaa. Siihen liittyvät niin keskustelu täällä suuressa salissa, hallituksen esitys luonnollisesti pohjana, mutta myös sitten ulkoasiainvaliokunnan tekemä mietintö, johon myös puolustusvaliokunta pääsee oman sanansa lausumaan, niin nytkin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat olleet, voi sanoa, jo vuosikymmenien ajan oman puolustuksensa kanssa aika lailla kesannolla. Se on nyt näkynyt Euroopan unionin jäsenvaltioiden omassa puolustuksellisessa suorituskyvyssä mutta osin myös näissä valmiusvuoroissa ja siinä, kuinka vaikean kynnyksen takana tällaisen EU:n taisteluosaston käyttäminen on. Toivon, että ulkoministeri omissa tapaamisissaan korostaa myös tätä Suomen näkemystä siitä, että tämä käyttökynnys ei saa olla ylittämätön, vaan jos kriisit sitä edellyttävät, myös meiltä, EU:lta, voidaan odottaa vastinetta.

Tässä yhteydessä haluan myös esittää ulkoministerille voimia ja jaksamista tänä haastavana aikana maailmalla Suomen lippua kantaessanne. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.34 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Joo, olen edustaja Karin kanssa samaa mieltä siitä, että tämä selonteko on tärkeä, ja kiitän valtioneuvostoa siitä.

Nyt, kun Ukraina on joutunut taistelemaan 630 päivää itsenäisyytensä puolesta, käy helposti niin, että me emme huomaakaan, mitä muita kriisejä voi odottaa nurkan takana. Hamasin raaka hyökkäys Israelia vastaan on yksi esimerkki siitä, miten nopeasti uusia kriisejä voi syntyä. On muun muassa pohdittu, mikä on Venäjän ja Iranin rooli terroristijärjestö Hamasin aloittamassa poikkeuksellisessa hyökkäyksessä.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että radikaali-islamistinen terrorismi on suojelupoliisin uhka-arvion mukaan kohonnut myös täällä Suomessa. Uhkaan vaikuttavat radikaali-islamistiset verkostot, jotka inspiroituvat propagandasta ja muista tapahtuneista iskuista. Iskut kehoitetaan suuntaamaan esimerkiksi muita uskontoja ja seksuaalivähemmistöjä vastaan. Kysyn ulkoministeriltä, miten me olemme Suomessa ja EU:n tasolla varautuneet näihin riskiskenaarioihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

15.35 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Selonteossa todetaan, että EU:n taisteluosaston tulee kyetä aloittamaan kriisinhallintatehtävät kriisialueella kymmenen päivän kuluessa päätöksenteosta. Se on itse asiassa aika pitkä aika, varsinkin, kun otetaan huomioon, että päätös on tehtävä EU:n neuvostossa. Siihen valmisteluun menee oma aikansa ja kokouksen pitämiseen ja siihen, että nämä asiat tulevat julki. Eli se kymmenen päivää on päätöksenteosta, ja sitä päätöstä edeltää hyvin todennäköisesti vielä useampi päivä.

Nopea toiminta on tässä tullut moneen kertaan esille, se, että on oltava kyky toimia nopeasti. Nopeaan toimintaan kriisitilanteessa liittyy tiedustelutieto. Esimerkiksi kun Venäjä aloitti hyökkäyksen Ukrainaan, niin Ukrainassa siitä oli tiedustelutietoa etukäteen, ja itse asiassa USA varoitti hieman poikkeuksellisella tavalla etukäteen julkisesti, että hyökkäys on tulossa, ja ihan puhui muutaman päivän tarkkuudella, koska näin tulee tapahtumaan.

Kysymykseni ja pohdintani liittyy nyt tähän, että kun olemme saaneet tiedustelulainsäädännön voimaan vuonna 2019 ja nyt sitä vielä ollaan joiltakin osin tarkentamassa — uusia kulkimia on tulossa, tämänkin päivän istunnossa on Häkkäsen esittelyssä hallituksen esitys 82 — niin onko tällä jotain lisäarvoa annettavana myös tähän toimintaan, mitä EU:ssa ollaan tekemässä sotilasosastojen korkeasta valmiudesta ja onko Nato-yhteistyöllä annettavaa. Voisi nyt ajatella, että kun nämä EU-maat pääosin ovat Nato-maita, niin tällainen tiedustelutieto ja sen saatavuus ja vienti yhteiseen päätöksentekoon etupainotteisesti antaisi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

tilaa. Asiat kehittyvät nopeasti, ja tästä on huono esimerkki Krimin valtaus. Siinä ei kymmenen päivää olisi riittänyt mihinkään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska ulkoministerin pitää lähteä hetken kuluksua, myönnän hänelle nyt tilaisuuden vastata esitettyihin kysymyksiin. — Olkaa hyvä.

15.38 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Arvon edustajat, kiitos hyvistä kysymyksistä ja rakentavasta keskustelusta.

Keskeisimmät syyt sille, että taisteluosastoja ei tosiaan ole käytetty, ovat olleet jäsenvaltioiden poliittisen konsensuksen puuttuminen, taloudellisen taakanjaon kysymykset ja siten valmiusvuorossa olleen taisteluosaston sopivuus juuri sen hetkiseen kriisiin liittyvien tehtävien hoitamiseen, kuten sekä edustaja Peltonen että edustaja Heinonen hyvin huomioivat. Taisteluosastojen käytettävyyden parantamiseksi EU:ssa on keskusteltu erityisesti taisteluosastojen joustavuuden lisäämisestä ja muokattavuudesta. Esimerkiksi valmiudessa oleviin taisteluosastoihin voitaisiin tarvittaessa liittää uusia osia ja erikoiskykyjä halukkaista jäsenvaltioista, mikä toisi joustavuutta ja muokattavuutta ja aitoa lähtökohtaa siihen, että voitaisiin tarttua toimeen.

Suomi on pitänyt tärkeänä, että EU:lla on aito valmius käyttää nopean toiminnan kykyjä. EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ohjaavan strategisen kompassin tavoitteiden mukaisesti EU:n nopean toiminnan kykyä pyritään kehittämään vuoteen 25 mennessä. Tästä myös edustaja Jännti käytti hyvän puheenvuoron.

Mitä tulee tähän taloudelliseen tarkasteluun, niin, edustaja Kiuru, on toden totta niin, että jäsenmaat kantavat valmiusvuorolla pääosan kustannuksista. Euroopan unionin rauhanrahastosta katetaan esimerkiksi esikuntakuluja ja muita yhteisiä juoksevia menoja. Tilanne toki muuttuu sitten, jos joukko otetaan käyttöön.

EU:n taisteluosastoista saatuja kokemuksia pystytään hyödyntämään myös Nato-liittolaisena esimerkiksi Naton valmiusjoukkoihin osallistuttaessa. Suomen osallistumista puoltaa myös se, että Suomi tavoittelee yleisestikin EU:n puolustusyhteistyön kehittämiseen tähtäävän pysyvän rakenteellisen yhteistyön kunnianhimoista toimeenpanoa.

Mitä tulee päätöksentekokykyyn, niin meillä on hallitusohjelmassa kirjaus sen osalta, että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa pystytään harkitsemaan määräenemmistö päätösten arviointia erityisesti, mitä tulee pakotekysymyksiin. On varmasti näin, että mikäli EU laajeni, tälle tulisi tarvetta laajemminkin.

Edustaja Ovaskalle: kyllä, Saksan aloite on hyvä, olemme mukana. Ja edustaja Östmanin kysymykseen: se koskee enemmän sisäisen turvallisuuden tilannetta, mutta olemme tietysti valtioneuvostossa huomioineet sen, että tämä Lähi-idän tilanne eskaloi kahtiajakoa myös täällä meillä läntisissä yhteiskunnissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.41 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tilanteessa, jossa konfliktit ovat Euroopassa ja sen rajoilla, maailma kovin epävakaa ja Suomen ja Euroopan turvallisuustilanne muuttunut lähiaikoina merkittävästi, on erityisen tärkeä hetki käsitellä tätä käsillämme olevaa selontekoa. Käsittelemme sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaista valtioneuvoston selontekoa suomalaisen sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2023 vp

osana Ranskan, Belgian ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa. Taisteluosastoa johtaa Ranska.

Olemme ajankohtaisen asian äärellä, sillä viime vuodet ovat varmasti tehneet selväksi, että eurooppalaista yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa tarvitaan ja sitä on vahvistettava monin eri tavoin. Juuri tähän tarkoitukseen on perustettu toki jo vuosia sitten myös EU:n taisteluosastot. Ne ovat unionin sotilaallisen kriisinhallinnan nopean toiminnan työkalu ja jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen ja yhteistyön kehittämisen väline, jotka vahvistavat unionin yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Suomen osallistuminen tähän toimintaan on ollut jo pitkään säännöllistä, ja se on viimeisimpien vuorojen osalta toteutettu noin joukkueen kokoisella osastolla. Taisteluosastot on alun perinkin kehitetty Euroopan unionin oman alueen ulkopuolella tapahtuvan kriisinhallinnan välineeksi, ja niiden avulla voidaan tarvittaessa reagoida nopeasti eskaloituneisiin kriiseihin tai katastrofeihin. Taisteluosastoja voidaan käyttää vain suhteellisen rajoitettuun ja taisteluosaston koon mukaan mitoitettuun tehtävään, jonka kesto on rajattu. Taisteluosasto voi toimia erillisenä kriisinhallintajoukkona tai osana laajempaa operaatiota unionin rajojen ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Tämän selonteon käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on oivallinen tilaisuus keskustella EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä kriisinhallinnan tarpeesta ja tulevaisuudesta laajemminkin, kuten tänään tässä täysistunnossa onkin jo tehty. On selvää, että meidän tulee edelleen jatkaa EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistä. Sitä edellyttää ja jouduttaa myös ajankohtainen turvallisuustilanne Euroopassa. Venäjän hyökkäyssodan myötä tarve eurooppalaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tiivistämiselle on vain kasvanut. Pysyvää rakenteellista yhteistyötä on määriteltävästi syvennettävä, ja Euroopan tulee kyetä ottamaan enemmän vastuuta paitsi Euroopan turvallisuudesta myös sen lähialueiden turvallisuudesta ja vakaudesta. Osana tätä keskustelua on tärkeää tarkastella myös EU:n taisteluosastojen käytettävyyttä. Selonteon perusteella ajankohtaista olisi tarkastella ennen kaikkea sitä, miten taisteluosastojen joustavuutta voitaisiin lisätä ja esimerkiksi muokattavuutta kasvattaa siten, että valmiudessa oleviin taisteluosastoihin voitaisiin tarvittaessa lisätä osia ja erikoiskykyjä halukkaista jäsenvaltioista unionin alueelta. Sosiaalidemokraatit antavat tukensa pyrkimyksille lisätä taisteluosastojen käytettävyyttä osana EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Puolustusliitto Nato on EU:lle tietysti keskeinen turvallisuuspoliittinen kumppani, kuten on nyt entistäkin enemmän myös Suomelle jäsenyytemme myötä. Siitä huolimatta on tärkeää, että jatkamme myös EU:n yhteisen turvallisuuspolitiikan kehittämistä ja aivan erityisesti pidämme huolta kansallisesta omasta puolustuskyvystämme kaikissa olosuhteissa. Samalla meidän on oltava mukana kansainvälisessä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa yhteistyössä muiden valtioiden kanssa. Näiden periaatteiden varaan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on hyvä rakentaa jatkossakin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.